

22958

331.1
4-21

1933

05 JAN 2010

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐՅԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ

БИБЛИОТЕКА
ИСТОРИКО-
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
Ленинский Район
СССР

331.1

4-21

ԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՐԿՈՒՍ-ԿՈՍԻՏԵՅԻ

Յ Ե Ր Ե Կ Ա Ն

1933

0005 МАЛ 21

АКАДЕМИЯ
НАУК
СССР

Հանձնված և արտադրութեան 26 հունիսի 1933
Ստորագրված և ապագրելու 22 հոկտ. 1933

Պետհրատի Տպարան

Գլավլիտ 8707 (Բ), Գառվեր 2078, Տիրաժ 3000.

34-1
Ca 534
331-1
4-21

СНГС ЯАН
ИНСТИТУТА
ДОСТОПОВЕДНИ
Академия Наук
СССР

**ՀԿ (Բ) Կ ՅԵՐԿՈՄԻ ԲԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 15-Ի ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԱՐՏԱԴՐԱ-
ԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱ-
ՏԱՆԲՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՖԻ ՄԱՍԻՆ**

Արձանագրել, ՎՈՐ արտադրական-ընկե-
րական դատարանները անբավարար են աշ-
խատում (71 արտադրական-ընկերական դա-
տարաններից աշխատում են միայն 30-ը) ար-
տադրական-ընկերական դատարանները թույլ
են պայքարում պրոդուկտի, ուղացումների, աշ-
խատանքի դիսցիպլինան խախտողների, կադ-
մալուծողների, գողությունների և հին կեն-
ցադի մնացորդների դեմ: Կուս. բջիջները,
ցույց չեն տալիս և չեն ղեկավարում արտա-
դրական-ընկերական դատարանները: Յեղնելով
վերահիշյալից առաջարկել՝

1. Բոլոր կուս. բջիջի քարտուղարներին՝ 10
օրվա ընթացքում բյուրոյի նիստերում լսել
արտադրական-ընկերական դատարանների ղե-
կուցումները և կոնկրետ առաջարկներ մշակել
նրանց աշխատանքների ուժեղացման համար:

բ) Սեպտեմբերի 20—30-ը անցկացնել արտադրական-ընկերական դատարանների կազմի ստուգում, ազատել արտ. ընկերական դատարանների կազմից արտագրություն մեջ իրենց չարզարացնողներին, վոչ հարվածայիններին և նրանց փոխարեն լրացնել առաջավոր բանվոր հարվածայիններով:

2. Ազիտ-մասրաթին ընկ. Մարգարյանին՝ ավագ դատավոր ընկ. Գնունուն՝ ՀՍՄԽ-ի հետ միասին սեպտեմբերի 28-ին հրավիրել արտ. ընկերական դատարանների կազմի դատախազական բջիջների, դատական գծով աշխատողների, գործարկում-տեղկումների և կուս. ազիտ-սեկտորավարների միացյալ խորհրդակցություն ու լսել զեկուցում արտ. ընկերական դատարանների անելիքների մասին, զեկուցումը հանձնարարել ընկ. ՍԱՂԱԹԵԼՅԱՆԻՆ:

բ) Ավագ ժող. դատավոր ընկ. Գնունուն 10-որվա ընթացքում դատավորներին և քննիչներին ամբասնել գործարաններին՝ արտադրական ընկերական դատարաններին ուղնելու համար:

գ) Ընկ. Գնունուն, Մելիք-Սեթյանին կազմակերպել ընկերական դատարանների աշխատողների համար ամիսը մեկ անգամ կոնսուլտացիա:

3. ՀՍՄԽ ընկ. Հովսեփյանին համապատասխան ցուցմունքներ տալ գործարկում-տեղկումներին, արտադրական-ընկերական դատարաններին զեկավարելու և մասին:

բ) Ընկ. Հովսեփյանին և Գնունուն նոյեմբեր ամսում կազմակերպել արտադրական ընկ. դատարանների կազմի և դատախազական կազմի բջիջների քարտուղարների 15 որյա դասընթացքներ:

4. Ազիտմաս. բաժին ընկ. Հասրաթյանին մինչև սեպտեմբերի 25-ը կազմել մեկ բրոշյուր արտադրական ընկ. դատարանների աշխատանքների մասին: Պետ. Հրատ ընկ. Չոփուրյանին՝ հերթից դուրս ապադրել աշա բրոշյուրը:

5. Առաջարկել բոլոր Ազիտսեկտորավարներին, ազիտկուլլեկտիվներին և ազիտատորներին կազմակերպել անհատական և խմբակային-ազիտացիա արտադրական ընկերական դատարանների անելիքների և աշխատանքների մասին: Բոլոր բանվոր-ծառայողներին մասնակից դարձնելու արտադրական-ընկերական դատարանների աշխատանքներին:

6. Ժողդատավոր ընկ. Մելիքսեթյանին՝ մինչև սեպտ. 30-ը կոոպերատիվ և հանրայնացված բոլոր շենքերում կազմակերպել արտադրական-ընկ. դատարաններ և զեկավարել նրանց աշխատանքները:

7. Ժողդատավոր ընկ. Մելիքսեթյանին 3 որվա ընթացքում լուծել արտադրական-ընկերական դատարանների ստացված գործերը:

8. Վորոշումը հրապարակել թերթում:

Հ. Կ. (բ) Կ. Յերկովի քարտուղար՝

(Լ. ԲԱՐՍԵԼՅԱՆ)

**ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ – ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՀՐԱՀԱՆԳԸ**

ՎՈՐՈՇՈՒՄ

**ՀՍԽՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՅԵՎ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ**

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՀՍԽՀ ձեռնարկություններում և հիմնարկություններում աշխատանքի կարգապահություն խախտումների, արտադրությունը կազմալուծողների նույնպես և հին կենցաղի մնացորդները (հարբեցողություն և այլն) դեմ պայքարի շուրջը բանվորներին և ծառայողներին լայն մասսայի հասարակական ինքնագործունեությունը կենտրոնացնելու նպատակով կենտրոնական Գործադիր կոմիտեն և Ժողովրդական կոմիսարների կոռպորացիան վորոշում ե. —

1) Հիսուն հոգուց ավելի բանվորներ և ծառայողներ ունեցող գործարանային ձեռնարկություններում, պետական հասարակական հիմնարկներում կազմակերպել Արտադրական-ընկերական դատարաններ:

2) ՀՍԽՀ կենտրոնական և Ժողովրդական կոմիտեի 1929 թ. դեկտեմբերի 16-ին հաստատ-

ված «Ընկերական դատարանների մասին» կանոնադրության հիման վրա գործարանային ձեռնարկություններում, պետական և հասարակական հիմնարկներում գործող ընկ. դատարանները վերանվանել Արտադրական-ընկերական դատարաններ և վերակառուցել այս վորոշման համաձայն:

3. Արտադրական-ընկերական դատարանների նպատակն է՝

ա) Պայքարել արտադրական կարգապահությունը ամրապնդելու, ձեռնարկության և հիմնարկի արտֆինանսները կատարելու համար, ձեռք առնելով նախազգուշական և կարգապահական միջոցներ: Աշխատանքի կարգապահությունը, ներքին կարգապահական կանոնները խախտողների նաև ձեռնարկության կամ հիմնարկության պատկանող գույքին անխնամ վերաբերվող անձանց նկատմամբ:

բ) Պայքարել բանվորների և ծառայողների ունեցած հին կենցաղային մնացորդների դեմ (հարբեցողություն, սրիկայություն, վիրավորանք), վորոնք խախտում են աշխատանքային կարգապահություն արտադրության մեջ:

4. Արտադրական-ընկերական դատարանները ձեռնարկություններում ընտրվում են հարվածային բանվորներից, իսկ հիմնարկներում՝ հարվածային ծառայողներից: Ընտրությունները կատարվում են համապատասխան

ձեռնարկության և հիմնարկության բանվորների և ծառայողների ընդհանուր ժողովներում, կամ գործարանային կոնֆերանսներում: Արտադրական ընկերական դատարանի կազմն է՝ նախագահ, մեկ կամ յերկու տեղակալ և տասը հոգուց վոչ պակաս անդամներ:

Գատարանի անդամների քանակը սահմանվում է տվյալ ձեռնարկության, հիմնարկության բանվորների և ծառայողների ընդհանուր ժողովի կամ գործարանային կոնֆերենցիայի կողմից: Արտադրական ընկերական դատարանները ընտրվում են մինչև մեկ տարի ժամանակով: Գործարանային և տեղական կոմիտեներին իրավունք է վերապահվում բացարձակապես ընտրված դատարանի ամբողջ կազմի կամ նրա առանձին անդամների դեմ:

Նախագահը, նրա տեղակալները և արտադրական ընկերական դատարանի անդամները կարող են ժամանակից չուտ հետ կանչվել ընտրողների կողմից, յեթե նրանք չեն արդարացնում ընտրողների վստահությունը:

5. Արտադրական—ընկերական դատարաններն իրենց վրա դրված խնդիրների համեմատ քննում են հետևյալ գործերը և արարքները.—

ա) Աշխատանքի կարգապահությունից խախտումները, այն է՝ աշխատանքից հաճախակի ուշանալը, գործալքումը, հարբած դրությամբ աշխատանքի գալը և անհարգելի պատճառով մի ձեռնարկությունից մյուսն անցնելը:

բ) Սոցիալիստական դույլին (մեքենաներին, գործիքներին, նյութերին, շենքերին և այլն) սխտեմատիկորեն անխնամ վերաբերմունք ցույց տալը:

գ) Սահմանված նորմայից բարձր խոտանք (ծրակ) արտադրելը:

դ) խոսքով, գրավոր կամ գործողությամբ հասցրած վիրավորանքները (վարկաբեկող սուտ տեղեկություններ տարածելը) և առանց մարմնական վնասվածքներ հասցնելը:

ե) Ձեռնարկության կամ հիմնարկության տերիտորիայի վրա բանվորներից և ծառայողներից կատարած գողությունները նաև ձեռնարկության և հիմնարկության պատկանող նյութերի կամ գործիքների գողությունը, յեթե գողացված իրերի արժեքը հիսուն ռուբլուց ավելի չէ:

զ) Սրիկայության այն դեպքերը, վորոնք յենթակա չեն քրեական հետապնդման կամ կենցաղային բացասական այլ արարքները, վորոնք չեն համապատասխանում կոլեկտիվի պահանջներին:

է) Հիսուն ռուբլուց վոչ ավելի ստացվածքային վեճերը:

6. Արտադրական—ընկերական դատարանների քննություն յենթակա չեն՝

ա) Այն գործերը, վորոնք ծաղում են ձեռնարկություններում և հիմնարկություններում, ստորադաս և վերադաս պաշտոնատար

անձանց, նաև բանվորների ու վարչատեխնիկական անձնակազմի միջև այն հարաբերություններին, շուրջը, վորոնք անմիջականորեն բխում են ձեռնարկության կամ հիմնարկության մեջ, նրանց ունեցած աշխատանքից:

բ) Ալիմենտի (ապրուստի) և աշխատանքային հարցեր: Ծրու հոդ. ա, բ, գ կետերում նախատեսված նաև ձեռնարկության պատկանող նյութերը և գործիքների գողության վերաբերող (հոդ. Ծրու «ե» կետ) գործերը յենթակա յեն արտադրական ընկերական դատարանի քննության այն դեպքում, յերբ ձեռնարկության կամ հիմնարկության վարչությունը ինքն ե գործը հանձնում Արտադրական—ընկերական դատարանին. կամ չի առարկում հասարակական կազմակերպության կամ բանվորների ու ծառայողների կողմից հարուցված գործն Արտադրական—ընկերական դատարանում քննելու դեմ:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Արտադրական—ընկերական դատարանն իր վարույթի մեջ ընդունելով յերկաթգծի վրա աշխատանքի կարգապահության և ներքին կանոնները խախտելու վերաբերյալ ծագող բոլոր գործերը, պարտավոր ե նախքան քննության անցնելը, անմիջապես հայտնել յերկաթուղու վարչությանը այդ մասին: Վերջինը վոչ ուշ քան յերեք օրվա ընթացքում այս առթիվ դատարանին իր համաձայնությունն ե տալիս:

7. Արտադրական—ընկերական դատարանները Ծրու հոդ. հիշված գործերը քննում են՝ ա) Յերբ կողմ են հանդիսանում մի ձեռնարկության կամ հիմնարկության բանվորները և ծառայողները, նրանց ընտանիքի անդամները նաև այլ անձինք, վորոնք թեև չեն աշխատում տվյալ ձեռնարկության կամ հիմնարկության մեջ, բայց բնակվում են գործարանային տերիտորիայի վրա:

բ) Յերբ կողմ են հանդիսանում մի քաղաքի կամ քաղաքամասի տարբեր ձեռնարկությունների կամ հիմնարկությունների բանվորներն ու ծառայողները, վորտեղ կազմակերպված են Արտադրական—ընկերական դատարանները, այդ դեպքում գործերը քննվում են այն ձեռնարկության կամ հիմնարկության Արտադրական—ընկերական դատարաններում, վորտեղ աշխատում ե գանցանք կատարող անձը կամ պատասխանողը:

գ) Յերբ հայցերն ուղղված են առանձին բանվորների ու ծառայողների դեմ ինչպես տվյալ ձեռնարկության ու հիմնարկության բանվորների ու ծառայողների վարչության կամ հասարակական կազմակերպությունների կողմից նույնպես և ուրիշների, վորոնք գտնվում են քաղաքամասի կամ քաղաքի տերիտորիայի վրա:

8) Այն դեպքում, յերբ արտադրական ընկերական դատարանին ընդդատյա գանցանքի

մեջ նկատվում են հանցագործութեան նշանակներ, ամբողջ գործը պետք է հանձնվի համապատասխան դատարանին քննութեան:

9) Արտադրական ընկերական դատարանում գործերը կարող են հարուցվել շահագրգռված անձանց կամ արհմիութենական և հասարակական կազմակերպութիւնների թե բանավոր և թե գրավոր գիմումների հիման վրա:

10) Արտադրական ընկերական դատարաններն իրենց աշխատանքներում կաշկանդված չեն. դատավարութեան ձևական կանոններով, բացի այն կանոններից, վորոնք հիշված են այս վորոշման մեջ: Արտադրական—ընկերական դատարաններում դատավարութիւնն ազատ է ամեն տեսակի դրամական և այլ գանձումներէից:

11) Արտադրական—ընկերական դատարանում գործերը քննվում են դռնբաց նիստում՝ նախադահի կամ նրա տեղակալի և դատարանի յերկու անդամների կազմով, վորոնք մասնակցում են նիստին հերթականութեան կարգով: Նիստի օրերն ու ժամերը Արտադրական—ընկերական դատարանի կողմից վորոշում են այն հաշիւով, վորպեսզի դատարանի մասնակցողները չկտրվեն արտադրութեան աշխատանքներից: Արտադրական—ընկերական դատարանում գործերը պետք է քննվեն դիմում ստանալու պահից վոչ ուշ, քան հինգ օրվա ընթացքում: Արտադրական—ընկերական դատարանին տեխնի-

կապես սպասարկում են գործարանային կամ տեղական կոմիտեների ապարատները:

12) Արտադրական ընկերական դատարանը պարտավոր է գործը քննելիս հրավիրել բողոքատվին, պատասխանողին կամ զանցանք կատարողին: Լսել նրանց բացատրութիւնները անհրաժեշտութեան դեպքում հարցաքննել վկաներին, կատարել տեղական քննութիւն և ձեռք առնել բոլոր այն միջոցները՝ գործն ավելի լրիվ և բազմակողմանի պարզելու համար:

Յեթե գործին մասնակցող անձինք տեղեկութիւն ստանալով դատարան չեն ներկայանում, գործի քննութիւնը կարող է կամ հետաձգվել՝ չներկայացող անձինք կանչելու համար կամ քննել նրանց բացակայութեամբ, կամ թե կարճել:

13) Արտադրական—ընկերական դատարանի վորոշումներն ընդունվում են դատարանի կազմի ձայների մեծամասնութեամբ, չարագրում են կարճ ու գրավոր ու հրապարակով հայտարարում գործի մասնակցողներին:

14) Զանցառու անձանց նկատմամբ Արտադրական—ընկերական դատարանները կարող են կիրառել հետևյալ ներգործական միջոցները՝

ա) Նախազգուշացում:

բ) Հասարակական պարսավանք հրապարակելով կամ չհրապարակելով այն պատի կամ կենտրոնական թերթերում:

գ) Տասր ուրբուլց վոչ ավելի տուգանք հասարակական կազմակերպութիւնների ոգտին

(Պատշը-ավիաքիմ, «Մանուկների Բարեկամներ»-
րի Ընկերութիւն» և այլն) .

Գույքի վնասի հատուցման պարտավորու-
թիւն, յեթե նա չի անցնում հիսուն ուրբուց :

ե) Հարց հարուցել վարչութիւն առաջ՝
գանցաստիւն աշխատանքից հեռացնելու մա-
սին :

զ) Հարց հարուցել համապատասխան արհ-
միութիւն կազմակերպութիւն միջոցով գան-
ցաստիւն վորոշ ժամանակով արհմիութիւնից
հեռացնելու մասին :

ե) Չարամիտ պարապուրդավորներին և
չվողներին մատակարարման առաջին խմբից
տեղափոխել յերկրորդ խումբ վոչ ավելի, քան
յերեք ամիս ժամանակով :

15) Արտադրական—ընկերական դատա-
րանների վորոշումները վերջնական են, յենթա-
կա չեն բողոքարկման և կատարվում են անմի-
ջապես :

16) Տուգանքի և դրամական գանձումները
հատուցման վերաբերյալ Արտադրական—ըն-
կերական դատարանների վորոշումները կամո-
վին չկատարելու դեպքում այդ գանձումները
կատարվում են ձեռնարկութիւն կամ հիմնար-
կութիւն միջոցով բանվորի կամ ծառայողի
աշխատավարձից ՀՍԽՀ քաղ. դատ. որ. 280
հոդ. նախատեսված կանոնների համաձայն :
Արտադրական—ընկերական դատարաններին

իրավունք ե վերապահվում տուգանք և այլ
դրամական գանձումները հետաձգել կամ մի
քանի նվազով գանձել :

17) Արտադրական—ընկերական դատարա-
նի գործունեյութիւն վրա հսկողութիւնն իրա-
կանացիվում ե ժողդատարանի կողմից : Ժողո-
վրդական դատավորն Արտադրական—ընկե-
րական դատարանում յերևան հանելով այդ դա-
տարանին վոչ ընդդատյա գործ կամ Արտադրա-
կան ընկերական դատարանի վորոշման մեջ
նկատելով նրա իրավասութիւնից դուրս գալու
դեպքեր կամ ել որենքի եյական խախտում,
կասեցնում ե այդ վորոշման կատարումը՝ ըն-
դունելով այն ի քննութիւն :

18) Արտադրական—ընկերական դատարանի
դեկավարութիւնը իրագործում ե ՀԱՄԽԸ և
Գերագույն դատարանը, իսկ տեղերում արհես-
տակցական և արդարադատութիւն մարմին-
ները :

Ի. տ. Կեմուրոնական Գործադիր Կոմիտեյի
նախագահի՝ Ռ. ԴԱՇՏՈՅԱՆ

Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի
նախագահի տեղակալ՝ Ա. ՅԵՐԶԵՆԿՅԱՆ

Ի. Տ. Կեմուրոնական գործադիր Կոմիտեյի
ֆարտուղարի՝ Պ. ՍՏԱՄԲՈՒՅՅԱՆ

Հ Ի Ա Հ Ա Ն Ք

ՀԱՄԷ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՍԻ ՅԵՎ ԺՈՂԿՈՍԻՈՐԶԻ 1931 թ.
ՀՈՒԼԻՍԻ 26-Ի ՀԱՄԷ ՀԻՄՆԱՐԿ-ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐՈՒՄ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԿԻՐԱ-
ՌԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1 ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1. Արտադրական—ընկերական դատարան-
ները կարևորագույն գործիք են արտադրու-
թյան մեջ հիմնարկություններում և կոլեկտիվ
տնտեսություններում արաֆինպլանների կա-
տարման համար պրոպագանդ մղելու, դիս-
ցիպլինան ամրապնդելու, կազմալուծող տար-
րերի այլ և հին կենցաղի մնացորդների դեմ
պայքարելու համար:

2. Արտադրական—ընկերական դատարան-
ները վոչ միայն չեն բացասում միանձնյա դե-
կավարությունը, այլ ամբողջովին լրացնում
են այն:

Արտադրական—ընկերական դատարաննե-
րը քննության չեն առնում այն գործերը, վո-
րոնք ծագում են ձեռնարկություններում և
հիմնարկություններում, ստորադրյալների ու

վերադաս պաշտոնատար անձանց միջև, այլ և
բանվորների ու վարչատեխնիկական կազմի
միջև այն հարաբերությունների շուրջը, վո-
րոնք անմիջորեն բղխում են տվյալ ձեռնարկու-
թյան կամ հիմնարկության մեջ նրանց ունե-
ցած աշխատանքից:

3. Վորպեսզի Արտադրական—ընկերական
դատարանի և վարչության աշխատանքի մեջ
զուգահեռություն չառաջանա, վարչությունը
չպետք է թույլ տա, վոր արտադրական ընկե-
րական դատարաններն ամբողջովին զբաղված
լինեն մանր, ցուցադրական բնույթ չունեցող
արտադրական խախտումների վերաբերյալ
գործերով: Այլապես Արտադրական—ընկերա-
կան դատարանը կդառնա վարչության տեխնի-
կական ապարատը և միանձնյա դեկավարու-
թյանը կգրկի, ներքին կարգապահական կա-
նոնները, տույժացուցակը և այլն, պարզորոշ
ձևով կիրառելու միջոցով, աշխատանքի դիս-
ցիպլինի և աշխատանքը ձիշտ կազմակերպելու
համար պայքարելու հնարավորությունից:
Մյուս կողմից Արտադրական—ընկերական դա-
տարանները գործար—տեղկումների կամ պրոֆ.
լիազորների ուժանդակությամբ պետք է ձգտեն,
վորպեսզի վարչությունն իրենց քննության
հանձնի արտադրական խախտումների վերա-
բերյալ այնպիսի գործեր, վորոնց հասարակա-
կան քննությունը կարող է դասակարգային—
դաստիարակչական նշանակություն ունենալ կո-
լեկտիվի մյուս աշխատանքների համար:

49-25685

4. Գործերի քննությունն Արտադրական—
ընկերական դատարաններում պետք է այնքան
պարզ և մատչելի լինի, վորպեսզի յուրաքան-
չյուր բանվոր և ծառայող կարողանա առանց
վորեն դժվարության ակտիվ մասնակցել նրանց
աշխատանքներին:

5. Արտադրական—ընկերական դատարան—
ների առջև դրված խնդիրները ճիշտ կատարե-
լու համար անհրաժեշտ է, վոր նրանց բոլոր
աշխատանքները կատարվեն հրապարակորեն:
Այս տեսակետից անհրաժեշտ է ամենալայն
կերպով տեղեկացնել մասսաներին ինչպես գոր-
ծերի քննության, նույնպես և դատարանների
ընդունած վորոշումների մասին, քանի վոր
այդ վորոշումները ձեռնարկության և հիմնար-
կության բանվորների և ծառայողների ու կոլ-
տնտեսականների հասարակական կարծիքի ար-
տահայտությունը պետք է լինեն:

Ուստի արտադրական ընկերական դատա-
րանների աշխատանքին պետք է մասնակից անել
բանվորների, ծառայողների կամ կոլտնտեսա-
կանների ամբողջ կոլեկտիվը, դատարանի նիս-
տերին պետք է ներկա լինեն և գործերի քննու-
թյանը մասնակցեն ըստ հնարավորության մեծ
թվով բանվորներ և ծառայողներ, իսկ դատա-
րանի վորոշումների մասին անպայման պետք է
իրադեկ դարձնել բանվորների և ծառայողների
ամբողջ մասսային, փակցնելով այդ վորոշում-
ների քաղվածքները հատուկ տախտակների

վրա՝ ցեխերում, արհեստանոցներում, ակումբ-
ներում և ճաշարաններում, այլ և տպագրելով
պատի թերթերում և այլն:

2. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

6. Այն դեպքում, յերբ ձեռնարկությունն
ունի իր կազմի մեջ այնպիսի ցեխեր, վորոնց
մեջ աշխատողների թիվը 100-ի յե հասնում կամ
ավելի յե, ապա այդ ցեխերից յուրաքանչյուրի
մեջ կարող են կազմակերպել ինքնուրույն ցե-
խային Արտադրական—ընկերական դատարան-
ներ:

7. Արտադրական—ընկերական դատարան-
ներն ընտրվում են համապատասխան ձեռնար-
կության հիմնարկության, կամ ցեխի բանվոր-
ների և ծառայողների ժողովներում կամ կոն-
ֆերանսներում:

ՅԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Ինստիտուտներում և
ֆաբրիկաներում արտադրական դատարանների
կազմն ընտրվում է դասախոսների և ուսանողու-
թյան միացյալ ընդհանուր ժողովում կամ կոն-
ֆերանսում:

Դատարանի կազմի մեջ կարող են ընտրվել
միայն հարվածային բանվորներն ու ծառայող-
ները, կոլտնտեսականները և պրոլետարական
հասարակության հետ ամենից շատ կապված
հարվածային մասնագետները:

8. Արտադրական—ընկերական դատարան-
ները ընտրվում մեկ տարի ժամանակով: Ցաք-

րիկա—գործարանային և տեղական կոմիտեներին իրավունք է տրվում բացարկ հայտնելու ընտրված դատարանի ամբողջ կազմի և նրա առանձին անդամների դեմ: Արտադրական—ընկերական դատարանի նախագահը, նրա տեղակալները և անդամները կարող են մինչև նրանց ընտրության ժամանակը լրանալն ընտրողների կողմից հետ կանչվել, յեթե չեն արդարացնի ընտրողների վստահությունը:

3. ԻՆՁՊԻՏԻ ԳՈՐԾԵՐ ԵՆ ՔՆՆՎ ԻՄ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

9. Արտադրական—ընկերական դատարանների քննության յենթակա յեն ինչպես արտադրական, նույնպես կենցաղային բնույթ ունեցող գործեր:

Ա. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

10. Արտադրական բնույթ ունեցող գործերն Արտադրական—ընկերական դատարանի քննությանը յենթակա յեն այն դեպքերում միայն, յերբ հիմնարկ ձեռնարկների կամ կոլտնտեսությունների վարչությունն իր նախաձեռնությամբ է հանձնում ձեռնարկության և հիմնարկության բանվորների ու ծառայողների կամ հասարակական կազմակերպությունների կողմից հարուցված գործն Արտադրական—ընկերական դատարանի քննությանը կամ չի առարկում, վոր գործն այդ դատարանը քննի: Վարչություն ասելով պետք է հասկանալ նրա

այն ներկայացուցիչները, վորոնք իրավունք ունեն աշխատանքի դիպցիպլինը խախտողներին տույժի յենթարկելու:

11. Արտադրական բնույթ ունեցող գործերը պետք է քննության առնել այն ձեռնարկության Արտադրական—ընկերական դատարանում, վորտեղ զանցառուն աշխատուի է՝ բացառությամբ այն դեպքերի, յերբ ավելի նպատակահարմար է գործը քննել այն ձեռնարկության կամ հիմնարկության մեջ, վորտեղ արարքն է կատարվել:

12. Արտադրական խախտումները, յեթե վարչության համապատասխան ներկայացուցիչները համաձայն են, քննվում են Արտադրական—ընկերական դատարանում, անկախ արարքները գործող անձանց պաշտոնական դիրքից (բանվորներ, վարպետներ, ցեխերի և բաժինների վարիչներ, նրանց տեղակալներ և այլն):

Բ. ԿԵՆՑԱԼԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

13. Արտադրական—ընկերական դատարաններում քննվում են կենցաղային բնույթ ունեցող հետևյալ գործերը՝

ա) Խուսրով, գրավոր կամ գործողությամբ վիրավորանք հասցնելը:

բ) Զրպարտիչ լուրեր տարածելը:

գ) Առանց մարմնական վնաս հասցնելու ծեծը:

դ) Արտադրությունից դուրս խուլիզանություն գործելու և հասարակական կոլեկտիվի պահանջները խախտող այլ արարքների մասին, վորոնք տեղի յեն ունեցել կենցաղային պայմաններում:

ե) 50 ռուբլուց վոչ ավելի գումարի չափով գողությունների մասին, վորոնք կատարվել են ձեռնարկության տերիտորիայի վրա՝ բանվորներից ու ծառայողներից նաև հիմնարկության ձեռնարկության կամ կոլտնտեսության պատկանող նյութերի կամ գործիքների գողությունը, յետե նրանց արժեքը 50 ռուբլուց ավելի չէ:

զ) 50 ռուբլուց վոչ ավելի ստացված քային վեճերի մասին.

14. Ստացված քային և դրամական վեճերի վերաբերյալ հարցերը կարող են քննվել տվյալ հիմնարկության, ձեռնարկության կամ կոլտնտեսության Արտադրական—ընկերական դատարանում հետևյալ դեպքերում՝

ա) Յերբ վիճող յերկու կողմերն ել այդ ձեռնարկության, հիմնարկության, կամ կոլտնտեսության մեջ են աշխատում.

բ) Յերբ ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության մեջ աշխատողներից մեկի դեմ հարց ե հարուցված, ինչպես նույն այդ ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության և նույնպես քաղաքում կամ շրջանում գտնվող այդ ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության վարչու-

իյան կամ հասարակական կազմակերպության կողմից:

15. Մնացած բոլոր կենցաղային գործերը յենթակա յեն Արտադրական—ընկերական դատարանի քննության, ինչպես այն դեպքում, յերբ գործին մասնակցող յերկու կողմերն ել (հայցավոր և պատասխանող, տուժող և զանցառուն) միևնույն ձեռնարկության կամ հիմնարկության բանվորներ ու ծառայողներ են կամ նույն կոլտնտեսության անդամներ են, նույնպես և այն դեպքում, յերբ այդ անձինք տարբեր ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության մեջ են աշխատում, յետե միայն ձեռնարկությունը, հիմնարկությունը, կամ կոլտնտեսությունը միևնույն քաղաքի, շրջանի կամ գյուղի տերիտորիայի վրա յե գտնվում:

Յետե գործը ծագել ե տարբեր ձեռնարկություններում և հիմնարկություններում կամ կոլտնտեսություններում աշխատողների ջե, ապա պետք ե քննության առնել այն ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության Արտադրական—ընկերական դատարանում, վորտեղ աշխատում ե պատասխանողը կամ զանցառուն:

16. Տվյալ ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլտնտեսության Արտադրական—ընկերական դատարանը կարող ե քննել և այդ ձեռնարկության, հիմնարկության կամ կոլ-

տնտեսութեան չափատողների վերաբերյալ կենցաղային գործեր՝ այն դեպքում միայն, յերբ գործին մասնակցող յերկու կողմերն ել՝

ա) Այդ ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան բանվորների և ծառայողների ընտանիքների անդամներն են.

բ) Փարբիկա—գործարանային հիմնարկութեան տերիտորիայի վրա բնակվող աշխատողներն են.

4. ԻՆՉՊԻՍԻ ԳՈՐԾԵՐ ԶԵՆՔԱԿԱ ՁԵՆ ՍՐՏԱԴՐԱԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՐԱՆԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

17. Արտադրական—ընկերական դատարանների քննութեան յենթակա չեն՝

ա) Ապրուստի միջոցին վերաբերյալ գործեր:

բ) Աշխատանքային հայցեր, ինչպես աշխատողների՝ ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան դեմ (աշխատավարձի, հեռացման, արձակուրդի մասին և այլն) նույնպես և ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան հայցեր աշխատողների դեմ (ավելորդ վճարված աշխատավարձը պահանջելու գործավարձքների, խոտանի (բրակ), գործիքների վնասման կամ կորուստի միջոցով հասցրած վնասների հատուցման մասին և այլն) ինչպես նաև տնային ծառայողների (մանկապահուհի և այլն) կողմից հարուցված հայցեր՝ աշխատողների դեմ:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Աշխատանքի դիտարկելու յաշխատմամբ պատճառած 50 աուրուց վոչ

ավելի բարձր գումարի չափով փաստացեղութեամբ վարչութեան առաջագրած պահանջը կարելի չե արտադրական—ընկերական դատարանում քննութեան առնել այն դեպքում, յերբ ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան վարչութեանն իր այդ պահանջի հետ միաժամանակ հանձնում ե Արտադրական—ընկերական դատարանին նաև աշխատանքի դիտարկելու յաշխատելու մասին գործը, ինքն իր կողմից վոչ դիտարկելու արտադրական չեն յարկելով:

գ) Այն գործերը, վորոնք կարող են ծագել ստորագրյալների և վերադատ պաշտոնատար անձանց կամ բանվորների ու վարչատեխնիկական կազմի միջև՝ ընդհանուր աշխատանքի ընթացքում առաջացած անմիջական փոխհարաբերությունների հողի վրա, յենթակա չեն Արտադրական—ընկերական դատարանի քննութեան, որինակ՝ գործավարձ բանվորի բողոքը վարպետի դեմ՝ անտեղի նկատողությունների կամ սխառեմատիկորեն «անձեռնտու աշխատանք» տալու վերաբերյալ վեճեր, ավելի բարձր վորակ պահանջող աշխատանքի փոխադրելը մերժելու առթիվ բանվորների բրիգադի հայտարարությունն այն մասին, վոր վարչությունն իրեն վատորակ նյութեր ու գործիքներ ե մատակարարում և այլն: Նման բոլոր գործերը պետք ե ուղարկել վոչ թե Արտադրական—ընկերական դատարան, այլ ցեխային կոմիտեին կամ գործարտեղկումին, յեթե աշխատող-

ների վարչական գծով տված դիմումը արդյունք չի տվել:

5. ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

18. Արտադրական—ընկերական դատարաններն իրավունք ունեն գործադրելու կանոնադրության 14-րդ հոդվածով նախատեսված միջոցները:

ԾԱՆԹԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Արտադրական ընկերական դատարաններն իրավունք ունեն գործադրելու ներգործության միջոցներից 2-ը միաժամանակ, որինակ՝ նախազգուշացում կամ հասարակական պարսավանք և տուգանք: Բացի այդ յեթե դատարանն անհրաժեշտ է համարում, հատկապես նշում է, վոր իր վորոշումը պետք է հրատարակել ցեխային կամ համագործարանային մամուլում, կամ թե առաջարկել վարչությանը կամ պրոֆ. կազմակերպությանը, հիշատակել Արտադրական փաստաթղթերի մեջ Արտադրական—ընկերական դատարանի վորոշած ներգործության միջոցի մասին:

6. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ—ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՐԳԸ

19. Գործ հարուցելու մասին դիմումներն Արտադրական—ընկերական դատարաններին կարող են տրվել ինչպես բանավոր, նույնպես և գրավոր ձևով, ինչպես և շահագրգռված անձանց, նույնպես և պրոֆմիսթենական և հասարակական կազմակերպությունների կողմից:

Բանվորների դիմումը հակիրճ չարադրում է Արտադրական—ընկերական դատարանի նախագահը կամ անդամը և ստորագրվում դիմողների կողմից:

20. Բոլոր դիմումները պետք է քննության առնել վոչ ուշ, քան 5 օրվա ընթացքում՝ դիմումը ստանալու օրվանից հաջված:

21. Գործերը քննության են առնվում Արտադրական—ընկերական դատարանների դռնբաց նիստերում, աչխատանքի ժամերից դուրս և բանվորներին, ծառայողներին ու կուտտեսականներին պիտի նախորոք հայտարարվի Արտադրական—ընկերական դատարանի նիստի օրվա և ժամի մասին:

22. Արտադրական—ընկերական դատարանի ամբողջ կազմը կամ նրա առանձին անդամների դեմ կողմերը կարող են բացարկ հայտնել և պահանջել, վոր նրանք գործի քննությանը չմասնակցեն: Բացարկ կարելի չէ հայտնել այն դեպքում, յերբ Արտադրական—ընկերական դատարանի անդամներից մեկն ու մեկը կողմերի հետ առանձին հարաբերության մեջ է գտնվում, կամ շահագրգռված է գործի յեկքով: Դատարանի անդամների դեմ հայտնված բացարկի հիմնավորված լինելը վորոշում են նույն Արտադրական—ընկերական դատարանի մնացած անդամները, վորոնց դեմ բացարկ չի հայտնված:

Յեթե բացարկի պատճառները հարգելի

յեն համարվում, ապա Արտադրական— ընկերական և տարանները, չհետաձգելով գործը, հրավիրում են նիստին Արտադրական— ընկերական դատարանի մի ուրիշ անդամին:

23. Գործի քննությունը կատարվում է նույն սովորական կարգով, ինչ կարգով վոր գործեր է քննում յուրաքանչյուր հասարակական կազմակերպություն: Դատարանը գործը քննելիս չի կաշկանդված դատավարական ձևակերպություններով: Գործն ավելի նպատակահարմար ձևով քննության առնելու տեսակետից ցանկալի չէ, վոր դատարանի նախագահը կամ նրա հանձնարարությամբ դատարանի անդամներից մեկը գործի քննության հենց սկիզբում հայտարարի, թե ի՞նչ արարք է գործել դատի կանչվածը, կամ գուլքային վեճ լինելու դեպքում ինչումն է հայցի եյությունը: Սրանից հետո խոսք պետք է տալ շահադրդոված կողմերին, հարցաքննել վկաներին, յեթե դրանք կանչված են նույն գործով, հայտնել թե ի՞նչ փաստաթղթեր կան յեթե դրանք նշանակություն ունեն գործի համար և ապա կատարել այն բոլոր գործողությունները, վորոնք անհրաժեշտ են գործը բազմակողմանիորեն պարզելու համար: Վկաներն առանձին սենյակ չեն հեռացվում, ինչպես այդ տեղի յե ունենում դատարաններում, այլ մասնակցում են գործի քննության և իրավունք ունեն, ինչպես և դա-

տին մասնակցողներից յուրաքանչյուրին հարցեր տալ և արտահայտվել:

24. Արտադրական— ընկերական դատարանի վորոշումներն ընդունվում են ձայների մեծամասնությամբ, հակիրճ շարադրվում են դրավոր և հայտարարվում գործին մասնակցողներին հրապարակորեն:

25. Այն դեպքերում, յերբ զանցառուի գործողությունների մեջ այնպիսի հանցագործության նշաններ են յերևան դալիս, վոր յենթակա չեն Արտադրական— ընկերական դատարանի իրավասության, ամբողջ գործը հանձնվում է փողովրդական դատարանի քննության:

7. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ— ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

26. Արտադրական— ընկերական դատարանի վորոշումների այն մասը, վորը վերաբերում է դրամական գործերի գանձմանը, յեթե ինքնահոգար կերպով չի կատարվի, ապա այդ գանձումները կատարում է ձեռնարկության կամ հիմնարկության վարչությունը:

Իսկ յեթե պատասխանողի ձեռնարկությունից կամ հիմնարկությունից հեռանալու պատճառով վարչությունը հնարավորություն չի ունենալ պահելու քաղաքացիական հայցի առթիվ վորոշված գումարը կամ տուգանքը, այդ դեպքում Արտադրական— ընկերական դատարանը տալիս է իր վորոշման պատճենը կա-

տարման մակագրությամբ, վորն ունի կատարողական թերթի ուժ: Նման դեպքերում վորոշումը կատարում է դատական կատարածուն կամ Գյուղխորհուրդը՝ համաձայն դատական վճիռների կատարման մասին գոյություն ունեցող ընդհանուր կանոնների:

27. Տուգանելով արարքը գործողին կամ պարտավորացնելով նրան հատուցելու պատճառած վնասը, Արտադրական—ընկերական դատարանն իրավունք ունի մուծվելիք գումարների համար մի քանի նվազ սահմանել: Նույն իրավունքն ունի դատարանը և գույքային ու դրամական վեճերի առթիվ հայցեր քննելիս:

28. Յեթե Արտադրական—ընկերական դատարանը գործը քննել է և հարց է հարուցել վարչության առաջ աշխատանքից հեռացնելու մասին, ապա այդ վորոշման ընդունելուց վոչ ուշ, քան 3 օրվա ընթացքում վարչությունը պարտավոր է լուծել հարցը և հետևանքի մասին հայտնել Արտադրական—ընկերական դատարանի նախագահին: Արտադրական—ընկերական դատարանի առաջարկը մերժելու դեպքում վարչությունը պետք է նշի և մերժման պատճառները:

Նույնը պարտավոր է կատարել և պրոֆկադակերպությունը, վորի առաջ Արտադրական—ընկերական դատարանը հարց է հարուցել արարքը գործողին պրոֆմիությունից հեռացնելու մասին:

29. Յեթե վարչությունը մերժի Արտադրական—ընկերական դատարանի աշխատանքից հեռացնելու մասին հարուցված հարցը և կամ աշխատողի նկատմամբ այլ միջոց կգործադրի, կամ ել բոլորովին ազատի տույժից, ապա Արտադրական—ընկերական դատարանի նախագահն այդ մասին հայտնում է գործարտեղկումին, վերջինը յեթե գտնում է, վոր տրվյալ գործի նկատմամբ վարչության վերցրած գիծը սխալ է, պարտավոր է այդ մասին հայտնել պրոֆմիութենական վերագլաս կազմակերպությանը:

Յեթե գործարտեղկումն անհետևանք թողնի Արտադրական—ընկերական դատարանի պրոֆմիության շարքերից հեռացնելու վերաբերյալ վորոշումը, ապա Արտադրական—ընկերական դատարանի նախագահը կարող է հարց հարուցել պրոֆմիութենական վերագլաս կազմակերպության առաջ գործարտեղկումի վորոշումը վերացնելու մասին:

8. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ—ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԵԼՈՒ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ԳՈՐԾՈՒՆԵՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՇՄԱԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

30. Արտադրական—ընկերական դատարանների վորոշումները վերջնական են, անմիջապես ի կատար են ածվում և կարող են բողոքարկվել միայն հսկողության կարգով թող դատարանի կողմից:

31. Արտադրական—ընկերական դատա-

բաններն զործունեյության վրա հակելու և նրանց վորոշումները փոխելու իրավունքը արտադրական բնույթ ունեցող կենցաղային գործերի նկատմամբ պատկանում է համապատասխան շրջանի ժողդատարանին:

32. Յերբ չահագորդված անձանց բողոքներն կամ իր ունեցած տեղեկություններն, այլ և Արտադրական—ընկերական դատարանի զործունեյությունը հետադրուելու ժամանակ ժողդատարանը հայտարարում է, վոր Արտադրական—ընկերական դատարանը վորոշում է հանել իրեն վոչ յենթակա գործի առթիվ կամ թե գործը լուծել է եյապես խախտելով որենքը, այդ դեպքում ժողդատարանը պարտավոր է զադարեցնել Արտադրական—ընկերական դատարանի վորոշման կատարումը կամ ել կարճել գործը, յեթե դրա համար կա բավարար հիմք, կամ բեկանում է վորոշումը, ընդունելով այն ի քննություն, կամ ուղարկում է նույն արտադրական ընկերական դատարանին տարբեր կազմով վերըստին քննելու համար:

33. Յեթե վարչությունը հեռացրել է աշխատողին, վորի նկատմամբ Արտադրական—ընկերական դատարանն ել վորոշել է աշխատանքից հեռացնել, սպա հեռացվածն իրավունք ունի վարչության կողմից հեռացման մասին իրեն հայտնելու պահից 14 օրվա ընթացքում համապատասխան հայց հարուցել

ժողդատարանում, յեթե իրեն հեռացնելը սխալ է համարում:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Նման հեռացման վերաբերյալ բողոքը չի կարող քննվել ԳկՀ-ում:

34. Յեթե Արտադրական—ընկերական դատարանը հարց է հարուցում պրոֆիտութեան կան մարմինների առաջ՝ պրոֆիտության շարքերից հեռացնելու մասին, ապա այդ վերջինների վորոշումների դեմ բողոքներ տրվում են վերադաս պրոֆորդաններին:

9. ԱՐՏԱԳՐԱԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ՎԱՐՇՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԶԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

35. Արտադրական—ընկերական դատարանը չպետք է գործերն ընդունի արտադրական աշխատի խախտումների մասին, վորոնց համար վարչությունը բանվորին, ծառայողին կամ կոլտնտեսականին արգեն տույժի յենթարկել է, բացառությամբ հատուկ հասարակական նշանակություն ունեցող դեպքերից:

36. Նմանապես, յեթե վարչությունն արտադրական խախտման մասին գործն իր նախաձեռնությամբ է հանձնում արտադրական ընկերական դատարանի քննության, կամ համաձայնվում է, վոր հասարակական կազմակերպությունների կամ ձեռնարկությունների և հիմնարկությունների բանվորների ու ծառայողների նախաձեռնությամբ հարուցված գործը քննի այդ նույն դատարանը, ապա նա զրրկ-

վում ե այդ արարքի համար ինքնուրույնաբար տույժի յենթարկելու իրավունքից:

37. Յեթե Արտադրական—ընկերական դատարանը քննում ե արտադրական արարքի վերաբերյալ գործը ե վորոշում ե հարց հարուցել վարչության առաջ զանցառուին աշխատանքից հեռացնելու մասին, ապա վարչությունը, յեթե հիմք ունի, կարող ե արարք գործողին ե ավելի մեղմ տույժի յենթարկել:

Իսկ յեթե Արտադրական—ընկերական դատարանն իր վորոշման մեջ կիրառել ե որենքով իրեն վերապահված ներգործության մի այլ միջոց (նախազգուշացում, հասարակական պարտավանք ե այլն), ապա նույն գործով վարչությունը տույժ սահմանել չի կարող:

10 ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՅԵՎ ՊՐՈՏՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓՈԽԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

38. Գործար—տեղկոմները ե ցեխային կոմիտեները պարտավոր են մշտական զաղափարական—քաղաքական ղեկավարություն ե վերհսկողություն ունենալ Արտադրական—ընկերական դատարանների գործունեյության նկատմամբ ամենորոյա ոժանդակություն ցույց տալ նրանց աշխատանքի ընթացքում, մասնավորապես վոչ ուշ, քան 3 ամիս մեկ անգամ շսել նրանց հաշվետու զեկուցումները գործար—տեղկոմների պլենումներում, նրանց սխտեմատիկ հրահանգումն այն բոլոր հարցերի մասին,

վորոնք կարող են ծագել նրանց աշխատանքի շուրջը՝ համապատասխան շենքեր հատկացնել, լայն հայտարարել Արտադրական—ընկերական դատարանների նիստերի, տեղի ե ժամանակի մասին, պնդել վարչության առաջ, վորպեսզի Արտադրական—ընկերական դատարանների քննությանը հանձնվեն այն բոլոր գործերը, վորոնք դասակարգային—քաղաքական նշանակություն ունեն: Աջակցել Արտադրական—ընկերական դատարանի աշխատանքը ցեխային ե համագործարանային թերթում սխտեմատիկորեն լուսարանելու գործին ե այլն:

ՀԱՄԽ-ի քարտուղար՝ ԽՈԶԱՄԻՐՅԱՆ
Գերագույն դատարանի նախագահի տեղակալ՝
ԳՅԼԻԿՅԱՆ

Վ Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ

ՀԱՅԿ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

Բնակարանային կոոպերատիվ ընկերություններին, պետական յեվ
գաղափարային տնտեսական առարկաներ ընկերական դատարաններ
կազմակերպելու մասին:—

1932 թ. մայիսի 13-ին

Պետական, քաղաքայինացված և կոոպերատիվ տները տնտեսաբար ոգտագործելու, նաև բնակարանային կոնֆլիկտների արագ լուծումն ապահովելու և հին կենցաղի մնացորդներին (փրավորանք, սրիկայություն, գողություն և այլն) դեմ պայքարի շուրջը հասարակական լայն մասսաների ինքնագործունեյությունը կենտրոնացնելու նպատակով կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն և Ժողովրդական Կոմիտեների Խորհուրդը ՎՈՐՈՇՈՒՄ են՝

1. Բնակարանային-վարձակալական և բնակարանային-չինարարական ընկերություններին, նաև պետական ու հասարակական կազմակերպություններին և քաղաքային խորհուրդներին պատկանող տներին առնթեր կազմակերպել ընկերական դատարաններ:

2. Ընկերական դատարանները կազմա-

կերպվում են բնակկոպմիությունների և պետական ու քաղաքայինացված այն տներում, վորտեղ բնակվում են վոչ պակաս, քան 25 մեծահասակներ:

3. Ընկերական դատարաններն ընտրում են բնակարանային կոոպերատիվ ընկերություններ կամ պետական ու քաղաքայինացված տների ընտրական իրավունք ունեցող բնակիչներ ընդհանուր Ժողովներում մի տարի ժամանակով հետևյալ կազմով, նախագահ, տեղակալ, 5-ից վոչ ավելի ատենակալներ:

Բնակկոպմիության վարչության անդամները և տնային վարչության ներկայացուցիչները չեն կարող ընտրվել ընկերական դատարանի անդամներ:

4. Ընկերական դատարանները քննում են հետևյալ գործերը.

ա) բնակիչների իրար նկատմամբ, նաև իրենց բռնած տարածության նկատմամբ հույարեբաժ անտնտեսավար վերաբերմունքը (ջեռուցման և վաննայի փչացումը, բնակարանում սպիտակեղեն չորացնելը և այլն):

բ) միջանցքը բնակելի սենյակ դարձնելը.

գ) ընդհանուր ոգտագործության տակ գտնվող տարածությունները (խոհանոց, միջանցքներ, լողարան և այլն) բնակարան դարձնելը.

դ) բնակարանային հարմարությունների (մարազներ, նկուղներ, չարդախներ և այլն),

ինչպես նաև բակի և այգու ոգտագործման կարգի խախտումները.

յե) բնակարանների ներքին կարգապահության խախտումները (արտաքին մուտքերի բացումն ու փակումը. մաքրելու կարգի, գիշերվա հանգստի ժամերի խախտումը և այլն).

զ) ընդհանուր ոգտագործության տեղերում կենդանիներ պահելը.

ե) ընդհանուր ոգտագործության տեղեր զբաղեցնող անձանց իրենց նախկին տեղը տեղափոխելը.

ը) կոմունալ ծառայությունների և լույսի վճարի բաշխման վերաբերյալ հարցերը.

թ) այն վեճերը, վոր վերաբերում են բնակարաններում վառարաններ վառելու ու դրա հետ կապված ծախքերի բաշխման վերաբերյալ վեճերը.

ժ) այն վեճերը, վոր վերաբերում են ընդհանուր ոգտագործության տեղերի վերանորոգումների ծախքերը բնակիչների միջև բաշխելուն.

ի) 50 ուրբուլց վոչ ավելի քաղաքացիական հայերը, վորոնք ծագել են բնակչինկոպի տների բնակիչների միջև, բացառությամբ բնակարանի վարձի (հոդ. 6 կետ. «ա»), ալիմենտի և աշխատավարձի հարցերից.

լ) խոսքով, գրավոր կամ գործողությամբ հասցրած վիրավորանքը, վարկաբեկող սուտ

տեղեկություններ տարածելը և առանց մարմնական վնասվածքներ հասցնելու ծեծը.

խ) 50 ուրբուլց արժեքից վոչ բարձր գողությունը, վորը կատարվել է բնակարաններում առաջին անգամ և առանց տեխնիկական միջոցներ գործադրելու.

ծ) սրիկայության այն դեպքերը, վորոնք յենթակա չեն քրեական հետապնդման, կամ կենցաղային այլ արարքները, վորոնք չեն համապատասխանում հասարակական կոլեկտիվ պահանջներին.

կ) ինքնիրավությունը, յեթե կատարված է առաջին անգամն ու հասցրած վնասը 50 ուրբուլց ավելի չէ.

5. Ընկերական դատարանները քննում են 4-րդ հոդվածում հիշված գործերը.

ա) յերբ կողմ են հանդիսանում այն տների քաղաքացիները, վորտեղ կաղմակերպված են ընկերական դատարանները.

բ) յերբ կողմ են հանդիսանում մի թաղամասի կամ քաղաքի սահմաններում յեղած տարբեր բնակարանային միավորությունների մեջ ապրող քաղաքացիները, այդ դեպքում գործը քննում է այն դատարանը, վորտեղ ապրում է պատասխանողը կամ հանցանք կատարողը.

6. Ընկերական դատարանների քննություններին յենթակա չեն.

ա) յեթե բնակարանի վարձի մասին վեճ է առաջանում բնակվողների ու տնային վարչության միջև.

բ) յերբ կատարված հանցանքի մեջ կան այլ հանցանքի նշավակներ կամ յերբ այդ հանցանքների համար պահանջվում է կիրառել ապօրինի խիստ միջոցներ, քան այն, ինչ վերադասված է ընկերական դատարաններին:

Հիշյալ կարգի գործերը յենթակա յեն ժողդատարանի քննությանը ընդհանուր հիմունքներով:

7. Ընկերական դատարանում գործերը կարող են հարուցվել չահագորգոված անձանց կամ հասարակական կազմակերպությունների թե բանվոր և թե գրավոր դիմումների հիման վրա:

Բանավոր դիմունները դատարանի նախագահը կամ անդամը շարադրում է արձանագրության մեջ, վորը կարդացվում է դիմողին և ստորագրվում է դիմողի կողմից:

8. Ընկերական դատարաններն իրենց աշխատանքներում կաշկանդված չեն դատավարական ձևական կանոններով, բացի այն կանոններից, վորոնք հիշված են այս վորոշման մեջ. ընկերական դատարանում դատավարությունն ազատ է ամեն տեսակի դրամական և այլ տեսակի գանձումներից:

Ընկերական դատարանի գրասենյակային տեխնիկական սպասարկությունը (թուղթ, բնակարան, ծանուցագիրը կողմերին հանձնելը և այլն) կատարվում է տնային վարչության ապարատի կողմից, նրա միջոցներով:

9. Գործերը քննության են առնվում ընկերական դատարանների գոնրաց նիստում, նախագահի կամ նրա տեղակալի և դատարանի յերկու անդամի մասնակցությամբ՝ ըստ հերթականության: Ընկերական դատարանում գործերը պետք է քննության առնվեն դիմումն ստանալու պահից 5 օրվա ընթացքում:

10. Ընկերական դատարանի ամբողջ կազմի կամ նրա առանձին անդամների դեմ կողմերը կարող են բացարկ հայտնել և պահանջել, վոր նրանք գործի քննությանը չմասնակցեն: Բացարկը կարելի յե հայտնել այն դեպքում, յերբ ընկերական դատարանի անդամներից մեկըն ու մեկը կողմերի հետ առանձին հարարության մեջ է գտնվում կամ չահագորգոված է գործերի ընթացքով:

Դատարանի անդամների դեմ հայտնված բացարկի հիմնավորված լինելը վորոշում են նույն ընկերական դատարանի մնացած անդամները, վորոնց դեմ բացարկ չի հայտնված: Յեթե բացարկի պատճառները հարգելի յեն համարվում, ապա ընկերական դատարանը չհետաձգելով գործը, հրավիրում է նիստին մասնակցելու ընկերական դատարանի մի ուրիշ անդամին:

11. Ընկերական դատարանը պարտավոր է գործը քննելիս հրավիրել բողոքատուին, պատասխանողին կամ հանցանք կատարողին, լսել նրանց բացատրությունները, անհրաժեշտու-

Թյան ղեպըում հարցաքննել վկաններին, կատարել տեղական գննություն և ձեռք առնել բոլոր միջոցները՝ գործն ավելի լրիվ և բաղմափողմանի պարզելու համար:

Յեթե գործին մասնակցող անձինք, տեղեկություն ստանալով, դատարան չեն ներկայանում, գործի քննությունը կարող է կամ հետաձգվել չներկայացող անձանց կանչելու համար, կամ քննվել նրանց բացակայությամբ, կամ թե կարձվել:

12. Ընկերական դատարանի վորոշումներ ընդունվում են դատարանի կազմի ձայների պարզ մեծամասնությամբ, չարադրվում են կարծու գրավոր և հրապարակով հայտնվում են գործի մասնակցողներին:

13. Ընկերական դատարանները կարող են կիրառել հետևյալ ներգործական միջոցները՝
ա) նախազգուշացում:

բ) հասարակական պարտավանք, հրապարակելով կամ չհրապարակելով այն՝ տնային պատի կամ կենտրոնական թերթերում:

դ) 10 ուրբուց վոչ ավելի տուգանք՝ հոգուտ հասարակական կազմակերպությունների (Պաշը-Ավիաքիմ, «Մանուկներ-Բարեկամ» ընկ- և այլն):

դ) դուլքային վնասը հատուցելու պարտավորություն, յեթե այդ 20 ուրբուց ավելի է:

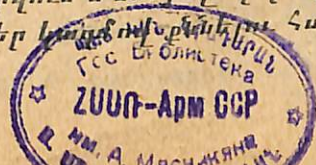
14. Ընկերական դատարանների վորոշում-

ները վերջնական են, յենթակա չեն բողոքարկման և կատարվում են անմիջապես:

15. Ընկերական դատարանի վորոշումները կամովին չկատարելու դեպքում վորոշումն ի կատար է ածվում դատական կատարածուի միջոցով:

16. Ընկերական դատարանների վորոշումները, վորոնցով կողմերի վրա պարտականություն է դրվում մյուս կողմերին խոչընդոտ հանդիսանալ բնակարանն ողտադործելու, ինչպես նաև այն վորոշումները, վորոնց չի կարելի հարկադրաբար ի կատար ածել (վորոշ գործողությունների յերկարատե կատարումը, որինակ բնակարանը մաքուր դրության մեջ պահելու, վորոշ չենքեր լուսավորելու և այլն), ի կատար են ածվում կողմերի կողմից: չկատարելու դեպքում համապատասխան վորոշումները կարող են հիմք ծառայել բնակարանային դատարանին դիմելու համար:

17. Ժողովրդական դատավորն անձամբ կամ դատախաղի բողոքի հիման վրա ընկերական դատարանում հայտաբերելով այդ դատարանին վոչ-ընդդատյա գործեր, կամ ընկերական վորոշման մեջ նկատելով նրա իրավասությունից դուրս գալու դեպքեր, կամ թե որենքի եյական խախտում, կասեցնում է այդ վորոշման կատարումը, ընդունելով այն ի քննություն, կամ ուղարկում է նույն ընկերական դատարանին՝ տարբեր կարգով քննելու համար:

18. Ընկերական դատարանների ընդհանուր
դեկլարութիւնը ՀՍԽՀ տերիտորիայի վրա
իրականացնում է ՀՍԽՀ Գերագույն դատարա-
նը, իսկ անմիջական հրահանգումն ու հսկողու-
թիւնը՝ համապատասխան ժողդատարանը:

Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի
նախագահի տեղակալ՝ Ռ. ԴԱՇՏՈՅԱՆ

Ժողովրդական Կոմիտեաների Խորհրդի
նախագահի տեղակալ՝ Ն. ԿՈՒՐՍԵՆ

Ի. տ. Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի
քարտուղար՝ Ի. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

У С Т А В

Производственно-товарищеских

судов

Изд. Эрпарткома, Эривань, 1933

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0199229

